

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin
Ali Kutlu

Arş. Gör. N. Savaş
Demirci

Kapsamlı Bir Risk Yönetimi Düzenlemesi: Basel II ve Kobi'lere Muhtemel Etkileri

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Ali KUTLU

Kafkas Üniversitesi, İİBF.

Arş. Gör. N. Savaş DEMİRCİ

Kafkas Üniversitesi, İİBF.

Özet

Yakın geçmişte bazı bankalar, kötü yönetim, yolsuzluk ya da üstlendiği riskleri kaldırabilecek sermaye yapısının olmamasından dolayı iflas etmişlerdir. Bankacılık uygulamalarıyla ilgili kapsamlı düzenlemeler ihtiyacı doğmuş, bu nedenle 1988 yılında Basel-I ve ardından da 2004 yılında Basel-II yayımlanmıştır. Basel-II esas olarak bankaların karşı karşıya oldukları riskin büyüklüğüne paralel bir sermaye yapısına sahip olmaları prensibine dayanmaktadır. Bir taraftan sermaye yapısı diğer taraftan maruz kalınan riskin etkin bir şekilde yönetim ve denetimi gerekmektedir. Bu hususları kapsamlı bir şekilde düzenleyen Basel-II, bankaları olduğu kadar kredi kullanan kuruluşları da etkileyecektir. Sayılarının çok olması ve yaygın oluşları nedenlerinden dolayı KOBİ'ler, Basel-II uygulamalarından etkilenecek unsurların başında gelmektedir.

Anahtar Sözcükler: Basel-I, Basel-II, Risk Yönetimi, KOBİ'ler, Finansal Sorunlar.

Abstract (A Comprehensive Regulation of Risk Management: Basel II and Possible Effects on SMEs)

In near past, some banks have gone bankrupt because of bad administration, defraudation or not having had capital structure which could carry the risks borne by banks. Comprehensive regulations about banking applications have been needed thus, Basel-I has been published in 1988; after it in 2004 Basel-II has been published.. Basel-II is mainly based on the principle 'banks should have capital structure that is parallel to amount of risks which they face to. In one side capital structure and in other side risks exposed to should be managed and controlled effectively. Basel- II, that regulates these subjects widely, will affect banks and also the institutions using credits. Small and medium sized entities (SMEs) are common and numerous thus SMEs are one of the primal elements will be affected by Basel-II applications.

Key Words: Basel-I, Basel-II, Risk Management, SMEs, Financial Matters.

1- Giriş

Ekonomik ve ticari hayattaki gelişmeler, küreselleşme akımı, internet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte hızla gelişen elektronik ortamdaki alışveriş, finans dünyasındaki gelişmeler ve yaygınlaşan uluslararası ticaret, bankacılık sektörünün önemini oldukça artırmıştır. Gerek ticari işletmelerin gerekse bireylerin fon

ihtiyacını karşılamak için başvurduğu kaynakların başında bankalar gelmektedir. Diğer bazı yan faaliyetlerini istisna tutarsak bankaların asıl işinin para alıp satmak olduğunu ifade etmek mümkündür. Bir taraftan çok sayıda mudi tarafından bankaya emanet edilen paralar, diğer taraftan fon ihtiyacı duyan çok sayıda birey ya da işletmeye verilen krediler

bankacılık işlemlerinin en önemli ayaklarını oluşturmaktadır. Şüphesiz bankacılık işlemleri yalnızca bu tarz işlemlerden oluşmamaktadır. Bunlar dışında çok sayıda işlem ve hizmet yürüten bankacılık sektörü gittikçe karmaşık hal alan ekonomik hayata paralel değişimler yaşamaktadır. Bu değişime paralel uygulamalar gerçekleştirilemeyen bankalar ise sıkıntı yaşamakta hatta batmaktadır. Verilen kredilerin tamamının geri dönmemesi, bankaların bu beklenmeyen kayıpları kaldırabilecek büyüklükte sermayeye sahip olmalarını zorunlu kılmaktadır.

Yasal düzenlemeler yoluyla tespit edilen asgari sermaye tutarı yasal sermayedir ve uygulamada oransal olarak belirlenir. "Sermaye Yeterliliği" olarak isimlendirilen bu oran, bazı istisnalar dışında dünya genelinde % 8 olarak sınırlandırılmıştır. Bu anlamda bankalar, üstlendikleri 100 YTL'lik risk karşılığında en az 8 YTL'lik sermaye bulundurmaları zorundadırlar. Rakamsal olarak konulan bu ölçünün anlamlı olabilmesi için riskin doğru ölçülmesi ve sermayenin etkin yönetimi son derece önem taşımaktadır.

Bu konuları düzenlemek üzere geliştirilen Basel-I ve güncelleştirilerek kapsamı genişletilen Basel-II uygulamalarının bu alandaki sıkıntıları önemli ölçüde gidermesi beklenmektedir. Basel-II düzenlemeleri standart yaklaşımların yanında, gelişmiş modellere dayanan ileri ölçüm yaklaşımlarını da kapsamaktadır. Basel-II, bankalara faaliyette buldukları piyasanın yapısı, veri kalitesi ve stratejik ihtiyaçları doğrultusunda yaklaşımlar arasında tercih yapma imkânı sunmaktadır (Candan ve Özün, 2006: 6-10).

Geniş kapsamlı ve teknik içerikli olan Basel-II'nin bankacılık alanında meydana getireceği değişimin bankalarla doğrudan ya da dolaylı ilişkisi bulunan tüm kesimleri etkilemesi doğaldır. Türkiye ekonomisinde önemli bir potansiyele sahip olan KOBİ'lerin de bu uygulamalardan etkileneceği kaçınılmazdır.

2. Bankacılık Sistemlerinde Ortak Standartlara Doğru

Tüm para birimlerini dolara endeksleyen, uluslararası para sisteminin kurallarını belirleyen Bretton Woods sözleşmesinin 1973 yılında feshedilmesinin ardından sabit kur politikası terkedilmiş, uluslararası ticaret gelişmeye başlamış ve küreselleşme hız kazanmıştır. 1974'te OPEC'in petrol fiyatlarını yükseltmesi nedeniyle yaşanan petrol krizi uluslararası para piyasalarında büyük dalgalanmalara ve bankacılık sistemlerinde sorunlar yaşanmasına neden olmuştur. Küresel ve yerel piyasaların yaşadığı sıkıntılar ortak çözüm önerilerini gündeme getirmiştir (Candan ve Özün, 2006:8).

Basel Bankacılık Denetim Komitesi (Basel Komitesi) Uluslararası Ödemeler Bankası'nın bünyesinde faaliyet göstermek üzere 1974'te kurulmuştur. Basel Bankacılık Komitesi'nin bağlı olduğu Uluslararası Ödemeler Bankası, 1.Dünya Savaşı'nın borçlarını tahsil etmek ve yönetmek amacıyla Young Planı çerçevesinde 1930 yılında İsviçre'nin Basel kentinde kurulmuş olup, tarihteki ilk uluslararası finansal kurumdur. 1970'lere dek Bretton Woods sistemini uygulama ve koruma amaçlı faaliyet gösteren kuruluş, 1970'lerde yaşanan küresel ekonomik krizler neticesinde uluslararası sermaye akışını kontrol etmeye ve bankacılık sistemlerini düzenlemeye odaklanmıştır. Kurum birçok ülkenin merkez bankasıyla ortak çalışmalar yürütmektedir¹.

G10 ülkelerinin merkez bankası başkanları tarafından 1974'te kurulan Basel Komitesi yılda 4 kere toplanmakta, ve yine düzenli olarak bir araya gelen 4 çalışma grubundan oluşmaktadır. Belçika, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Hollanda, İspanya, İsveç, İsviçre, ABD ve İngiltere komitede temsil edilmektedir. Bankaların dünya çapında ortak standartlarda çalışmasını sağlamak üzere ülkelerin bankacılık denetim otoritelerine ve bankacılık sistemlerine yönelik kural ve prensipler yayımlayan kuruluş bu amaçlar doğrultusunda 1975'ten beri birçok dokümanı kamuoyuyla paylaşmış

¹ Bkz: <http://www.bis.org/about/history.htm> (Erişim tarihi: 24.04.2007)

tır². Bankalarda etkin risk ve sermaye yönetimine yoğunlaşan komite bir veya birden fazla ülkenin siyasi imkânlarıyla sınırlanmamıştır ve komitenin aldığı kararlar hukuksal olarak bağlayıcı nitelikte değildir. Bununla birlikte komitenin aldığı kararlar dünya çapında hızlı bir şekilde ve çoğunlukla da aynen ulusal düzenlemelerdeki yerini almaktadır.

Küresel ve ulusal düzeyde zaman zaman yaşanan büyük çaplı finansal krizler sadece makroekonomik nedenlerle ortaya çıkmamaktadır. Uluslararası veya yerel bankaların etkin yönetilememesi de krizlerin başlamasına, derinleşmesine sebep olabilmektedir. Finansal kuruluşlar sadece dış kaynaklı gelişmelerden etkilenmemektedir. Bankaların sahip olduğu kaynakları yönetebilme becerisi ve etkin risk yönetimi, bankalar ve finansal sektörün istikrarı açısından büyük önem taşımaktadır. Bu noktada risk ve risk yönetimi kavramları ön plana çıkmaktadır. Risk, belirli bir zaman aralığında, hedeflenen bir sonuca ulaşamama, kayba ya da zarara uğrama olasılığıdır. Gelecekte oluşabilecek potansiyel sorunlara, tehdit ve tehlikelere işaret eder. Risk genellikle tam ve net olarak bilinemez ya da öngörülemez, zamana bağlı olarak değişir. Sonuç üzerinde olumsuz etkileri vardır. Yönetilebilir bir olgudur³.

Risk yönetimi ise Kurumun karlılığını olumsuz yönde etkileyecek risk faktörlerinin belirlenmesi, ölçülmesi ve en alt düzeye indirilmesi sürecidir⁴.

Risklerin iyi yönetilmesi bankaların finansal konumunu sağlamlaştırdığı gibi finansal istikrarın sürdürülebilmesi sürecine de olumlu katkı yapmaktadır. Finansal kuruluşlarda, özellikle de bankalarda risklerin etkin şekilde yönetilememesi sonucu oluşabilecek sorunların diğer sektörleri, ekonomiyi ve ekonomik stabiliteyi olumsuz şekilde etkileyebilme ihtimali bulunmaktadır. Bu nedenle finansal ve

ekonomik istikrarın sürdürülebilir olması için bankaların kendi risk anlayışlarına ek olarak, asgari düzeyde uymak durumunda oldukları ve risk yönetimini güçlendirecek nitelikteki düzenlemelerin getirilmesi küresel finans çevrelerinde ilke olarak benimsenmiştir (BDDK, 2005/3:2). Finansal istikrarın sürdürülebilmesine ve risklerin (kredi riski, operasyonel risk, piyasa riski...) kontrol altında tutulmasına odaklanan Basel Komitesi bankalarda sermaye yeterliliğine ve risk yönetimine yönelik ilk çalışmasını Basel-I adıyla yayımlamıştır.

2.1. BASEL-I

Basel Uzlaşısı olarak bilinen 1987 tarihli sermaye yeterliliğinde uzlaşma, uluslararası faaliyette bulunan bankaların sermaye düzenlemesi için bir çatı kurmuştur. Basel Komitesi, muhasebe uygulamalarını düzenlemeye ve daha ötesi sermayenin ölçülmesinde pazar değerinin kullanılmasına kalkışmamıştır. Bunun yerine grubu oluşturan 10 ülkedeki muhasebe uygulamalarına önem vermiş ve: (1) düzenleyici sermayenin nasıl tanımlanacağına, (2) bilançonun risk ağırlıklı varlıkları için nasıl önlem alınacağına ve (3) risk ağırlıklı varlıkların sermaye düzenlemesi için asgari düzeyde kabul edilebilir rasyolara odaklanmıştır (Herring, 2004:137-138).

Basel-I; Basel Komitesi'nin uzun süren çalışmalar sonucu hazırladığı, risk odaklı sermaye yeterliliğine ilişkin standartları içeren sermaye uzlaşısıdır. Komite Aralık 1987'de ilk taslağı yayımladıktan sonra G-10 ülkelerini kapsayan bir müzakere ve hazırlık süreci başlatılmış, ayrıca taslak dünya genelinde bankacılık denetim otoritelerine dağıtılmıştır. Yapılan istişarelerden sonra ilk taslak üzerinde bazı değişiklikler yapılarak son şekli verilmiş, Temmuz 1988'de kamuoyuna sunulmuştur⁵.

Basel-I Sermaye Uzlaşısı 1988 yılında ilan edildiği tarihten itibaren başta G-10 ülkeleri olmak üzere, hemen hemen bütün ülkeler ve bankalar için genel bir sermaye standardı olarak kabul görmüştür. Bu

² Bkz: <http://www.bis.org/bcbs/index.htm> (Erişim tarihi: 24.04.2007)

³ Bkz: <http://www.kobifinans.com.tr> (Erişim tarihi: 28.04.2007)

⁴ Bkz: <http://www.riskyonetimi.com> (Erişim tarihi: 29.04.2007)

⁵ Bkz: <http://www.bis.org/publ/bcbsc111.pdf> (Erişim tarihi: 24.04.2007)

uzlaşa ile bankaların varlıkları, bu varlıkların teminatını teşkil eden unsurlar bazında risk ağırlığına tabi tutulmakta ve buna karşılık gelen asgari sermaye ihtiyacı hesaplanmaktadır. Basel-I düzenlemesinde % 0, % 20, % 50 ve % 100 olmak üzere 4 farklı risk ağırlığı tespit edilmiş ve bankanın tüm aktifleri bu sınıflandırmaya tabi tutularak, özkaynaklarla ilişkilendirilmiştir (Sezer vd., 2006: 5).

Basel-I özellikle kredi riski üzerine yoğunlaşmaktadır. Kredi riski borçlu kişi veya kuruluşun anlaşma şartları dahilinde taahhüt ettiği yükümlülükleri yerine getirmeme olasılığıdır⁶. Basel-I'de bankanın taşıdığı kredi riski, bankaların bilançolarındaki aktiflerin ve bilanço dışı kalemlerinin farklı risk gruplarına ayrılmasıyla hesaplanmaktadır. Bu hesaplamada %0, %10, %20, %50 ve %100 risk ağırlıkları kullanılmaktadır. Basel I'de örneğin bankanın bilançosundaki nakit ve OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development / Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) üyesi ülkenin hükümetine verilen borç %0, OECD üyesi bir ülkenin bankasına verilen kredi %20, özel sektöre verilen kredi ise %100 risk ağırlığına sahiptir. Bu uygulamada kredi verilen kurumların krediye karşılık gösterdikleri teminatlar da verilen kredinin dahil olacağı risk grubunu etkiler. Basel-I'e göre banka, taşıdığı toplam riskin % 8'i kadar sermaye tutmalıdır. Fakat bu oran minimumdur, isteyen ülkeler yasal düzenlemeler yaparak bu oranı yükseltebilir⁷. Başka bir deyişle sermayesi 100 YTL olan bankanın taşıyabileceği toplam risk 1.250 YTL'dir. Risk ağırlıklandırma sürecinde bilanço dışı işlemler uygun oranlarla çarpılıp krediye dönüştürüldükten sonra dikkate alınmaktadır; dönüştürmede kullanılacak oranlar bilanço dışı işlemin türüne ve vadesine bakılarak belirlenir.

Basel Komitesi 1996'da, uzlaşının öngördüğü sermaye yeterliliği hesaplamasına piyasa riskini de dahil etmiş, uzlaşa riske daha duyarlı hale getirilmiştir. Piyasa

sa riski finansal bir kuruluşun bilanço içi ve bilanço dışı hesaplarında tuttuğu pozisyonlarında, piyasalardaki dalgalanmalardan kaynaklanan faiz, kur ve hisse senedi fiyat değişmelerine bağlı olarak ortaya çıkan faiz oranı riski, hisse senedi pozisyon riski ve kur riski gibi riskler nedeniyle zarar etme olasılığını ifade eder (Candan ve Özün, 2006: 45). Piyasa riskini de dikkate almasına rağmen sermaye yeterliliği hesaplamasında sadece 5 farklı risk ağırlığı kullandığı için Basel-I risk duyarlılığı düşük bir sermaye uzlaşısıdır. Basel-I'de 'OECD kulüp kuralı' (club rule) olarak bilinen uygulamadan dolayı OECD üyesi ülkelerin hükümetlerine verilen krediler % 0 risk ağırlığına, OECD üyesi olmayan ülkelere verilen krediler % 100 risk ağırlığına sahiptir. Bu durum Basel-I'in zayıf yönlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında Basel-I farklı alanlarda faaliyet gösteren bankalara tek bir risk ölçüm modeli sunmakta ve alternatif metotlar getirmemektedir. Ayrıca uzlaşa, bankaların kendi risk algulamalarını dikkate almamaktadır. Basel-I Sermaye Uzlaşısı, bahsedilen zaafalarına rağmen içerdiği kuralların basit ve kolay uygulanabilir olmasından dolayı uygulandığı ülkelerde finansal istikrara katkıda bulunmuş, bankacılık sistemlerinin modernleşmesini sağlamış, finansal sektördeki kuralları standardize etmiştir.

1988 Basel Uzlaşısı, banka düzenlemesinin temel taşı olan sermaye gereksinimlerini düzenlemektedir. Uzlaşa, bankaların risk ağırlıklı varlıklarının asgari %8'ine eşit genel sermaye bulundurmalarını gerektirmektedir (Repullo ve Suarez, 2004:496). BASEL-I uygulamasına göre sermaye yeterlilik oranı diye bilinen aşğıdaki oran en az % 8 olmalıdır⁸.

ÖZ SERMAYE

RİSK AĞIRLIKLIL AKTİFLER+ (PİYASA RİSKİ X 12,5)

⁶ Bkz: <http://www.riskyonetimi.com/kredirisiki.asp> (Erişim tarihi 29.04.2007)

⁷ Bkz: <http://www.bis.org/publ/bcbsc111.pdf> (Erişim tarihi 24.04.2007)

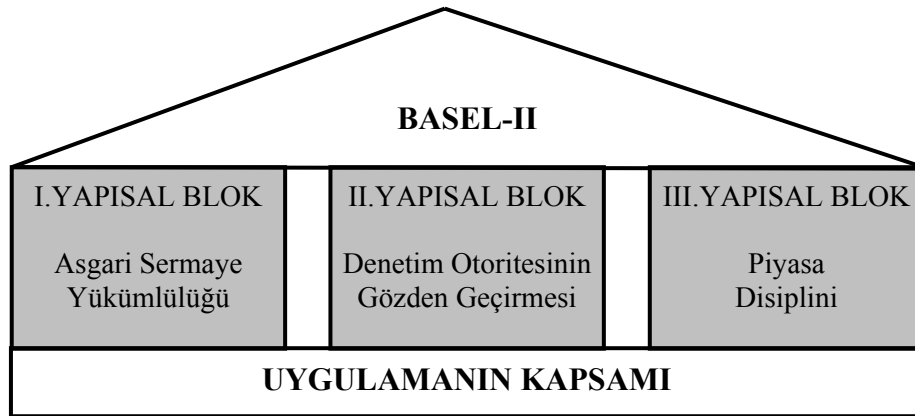
⁸ <http://www.vergiportali.com> (Erişim tarihi 07.05.2007)

Ülkemiz 1989 yılında ilgili düzenleme 3182 Bankalar Kanunu'na ilişkin tebliğ-no:6 ile Basel-I prensiplerini uygulamaya başlamış; 2001'de ilgili yönetmelik (sermaye yeterliliğinin ölçülmesine ve değerlendirilmesine ilişkin yönetmelik – 10.02.2001, 24314 sayılı Resmi Gazete) ile de sermaye yeterliliği hesaplamasına piyasa riskini dahil etmiştir.

Basel-I zamanla 100'den fazla ülkenin uyguladığı uluslararası bir sektör standardı haline gelmekle beraber finansal sektörün dünya çapında gelişmesi, küresel düzeyde artan risk hacmi, karmaşıklaşan bankacılık işlemleri ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler neticesinde süreç içerisinde güncel ihtiyaçlara cevap veremez

hale gelmiş ve 2007'den itibaren yerini yasal düzenlemeler çerçevesinde yeni sermaye uzlaşısı olan Basel II'ye bırakmaya başlamıştır.

Zamanla, düzenleyiciler, bankerler ve analistler orijinal Basel Uzlaşısının etkileriyle gittikçe artan hoşnutsuzluk duymaya başlamışlardır. Sermaye düzenlemesine yapılan hakemliği artırmak için üstlenilen sorumluluk içinde düzenleyiciler, pazar riskinin düzenlenmesinde başarıyla kullanılan paradigmanın kredi riskine ve operasyonel riske uygulanıp uygulanamayacağını değerlendirmeye başladılar. Sonuç olarak, yeni bir Basel Sermaye Uzlaşısı (Basel-II) olarak ortaya çıktı (Herring, 2004:140).

Şekil 1. Basel-II'nin Temel Yapısı (Yüksel, 2005:4)

2.2. BASEL-II (Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı)

Basel-I'in eksik ve zayıf yönlerine odaklanan eleştiriler Basel Komitesi'ni harekete geçirmiş, yeni bir sermaye uzlaşısı üzerinde çalışmalar başlatılmıştır. Bu paralelde Haziran 1999'da ilk istişare metni yayımlanmış, Ocak 2001'deki ve Nisan 2003'teki metinler ilk istişare metnini takip etmiştir. Basel Komitesi Basel II'ye geçilmesi halinde yaşanabilecek değişimleri tahmin etmek amacıyla çeşitli ülkelerden bankaların katılımıyla birkaç kez de sayısal etki çalışması yapmıştır. Komiteye üye ülkeler arasında yapılan fikir alışverişleri ve görüşmeler sonucu ilk

metin üzerinde birçok değişiklik yapılmış ve son hali verilerek Haziran 2004'te kamuoyuna sunulmuştur⁹. İstişare metinleri yayımlanmadan önce yine Komite tarafından 1997 yılında bankacılık sistemlerinin etkin ve istikrarlı olması için gereken temel özellikler kapsayan 'Etkin Bankacılık Denetimi İçin Basel Temel İlkeleri' (Basel Core Principles for Effective Banking Supervision – BCPs) yayımlanmıştır. Temel ilkeler Basel II için önemli bir referans belgesi olarak görülmektedir (BDDK, 2005/3: 3). Basel II Avrupa Birliği'nde

⁹ Bkz: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework, s.1

standart yöntemler için 1 Ocak 2007'de yürürlüğe girmekle beraber, ileri yöntemlerin 1 Ocak 2008'de uygulanmaya başlanması planlanmaktadır. Ülkemizde ise BDDK'nın önderliğinde bir yol haritası düzenlenerek, mevzuatın tamamlanmasıyla beraber uygulamaya geçirilmesi planlanan Basel II uygulaması gerek Türk Ticaret Kanunu'nun yetiştirilememesi, gerekse banka üst düzey yöneticilerinden gelen erteleme talepleri sonucunda 2009 yılı başına ertelenmiştir.

Basel-II, karşılıklı güçlendirilmiş üç blok üzerine inşa edilmiştir: sermaye yükümlülükleri, denetsel inceleme ve piyasa disiplini. Bununla birlikte risk tabanlı sermaye yükümlülükleri temel odak noktası olmaya devam etmektedir. Özelde Base-II operasyonel risk için yeni bir görev ekleyecek ve sermaye maliyetlerini belirlemede içsel risk yönetim modellerini kullanmaları için bazı bankalara izin verecektir (Rodriguez, 2003:121).

Basel II, Basel I'e göre oldukça gelişmiş ve kapsamlı bir sermaye yeterliliği düzenlemektedir. Riske daha duyarlı risk ölçüm metodlarının kullanılması; bankaların iç risk algılamalarından, üst denetim kontrolden, ve piyasa disiplininin daha fazla yararlanma; basit ya da ileri düzey yaklaşımları uygulayabilme olanağı ve daha etkin risk yönetimini destekleyici sermaye yeterliliği hesaplamaları uzlaşının temel taşlarını oluşturmaktadır. Finansal istikrara katkıda bulunmak, modern bankacılık sistemleri oluşturmak, etkin risk yönetimini ve piyasa disiplinini geliştirmek, sermaye yeterliliği hesaplamalarının etkinliğini artırmak Basel II'nin ana hedefleridir. Basel II'de risklerin nasıl yönetileceğine, sermaye yükümlülüğünün nasıl hesaplanacağına ve verilerin nasıl kamuya açıklanacağına dair ayrıntılı hükümler yer almaktadır.

Basel-I'e kıyasla sermaye yeterliliği hesaplamalarında önemli değişiklikler getiren Basel-II üç yapısal bloktan oluşmaktadır (Yüksel, 2005:4);

1. Yapısal Blok

Birinci yapısal blok asgari sermaye tutarına ilişkin bölümdür. Basel-I'deki asga-

ri % 8'lik oran korunurken kredi riskinin ölçümüne yönelik yeni ve gelişmiş yöntemler önerilmiş, operasyonel risk asgari sermaye hesaplamasına dahil edilmiş, piyasa riskinin hesaplanmasında ise çok fazla değişikliğe gidilmemiştir.

Basel-II'de asgari sermayenin hesaplanmasına ilişkin formül aşağıdaki gibidir¹⁰

Öz sermaye	$\geq \% 8$
Risk Ağırlıklı Aktifler + (Piyasa Riski + Operasyonel Risk) X 12,5	

2. Yapısal Blok

2. Yapısal Blok kamu denetimine ilişkindir. Buradaki temel amaçlar bankaların maruz kaldıkları bütün riskler için yeterli sermaye ayırmalarını sağlamak, bankaları daha gelişmiş ve etkin risk yönetim tekniklerini kullanmaları konusunda teşvik etmektir. Denetim otoritesi, bankaları sermaye durumlarının risk profilleri ve stratejileri ile uyumlu olmasını sağlayacak biçimde denetleyecektir. Sermaye yeterliliğini bankanın kendisinin belirlemesi, denetimsel gözden geçirme süreci, asgari sermayenin üzerinde sermaye ve gerektiğinde denetim otoritesinin müdahalesi bu yapısal bloğun temel ilkeridir.

3. Yapısal Blok

Bu bloğun merkezinde piyasa disiplini yer almakla beraber, 3.yapısal blok ilk iki bloğu tamamlayıcı niteliktedir. Bankalar riske maruz tutarları, risk değerlendirme süreçlerini ve sermaye yeterlilik durumunu kamuya açıklamakla yükümlüdürler. Buradaki amaç kamuyu aydınlatma çatısı oluşturarak piyasa disiplinini geliştirmektir. Bu kapsamdaki açıklamalar esas olarak 6 ayda bir yapılacaktır¹¹. Bu blokla

¹⁰ <http://www.vergiportali.com> (07.05.2007)

¹¹ Bkz: Basel-II Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı ve AB'nin 2006/49/EC sayılı sermaye yeterliliği direktifi

bankalar arasında karşılaştırma yapılabilmesi ve bu yolla şeffaflığın sağlanması hedeflenmektedir.

Basel-II'nin Basel-I'den farklı olduğu noktaları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (BDDK, 2005:2);

- Basel-I'de yer alan kredi riski açısından sermaye yükümlülüğünün belirlenmesinde kullanılan OECD ülkesi olup olmama kriteri "kulüp kuralı" Basel-II'yle birlikte kaldırılmaktadır.
- Basel-II'de kredi riski, krediyi alan tarafların derecelendirme notlarına göre tespit edilmektedir. Buna göre Standard & Poors, Moodys vb. bağımsız derecelendirme şirketlerinin derecelendirme notları kullanılabilir olacaktır.
- Basel-I'de sadece kredi ve piyasa riskleri için sermaye zorunluluğu bulunurken, Basel-II'de ilaveten operasyonel risk sermaye yükümlülüğü de bulunmaktadır. Basel-II'de operasyonel risk yetersiz veya aksayan iç süreçler, insanlar ya da sistemler ya da harici olaylar sonucu ortaya çıkan zarar riski olarak tanımlanmakta ve bankalardan bu riskler için de sermaye bulundurmaları istenmektedir.
- Basel-II'de bankaların sermaye yeterliliklerini kendilerinin değerlendirmeleri benimsenmekte ve sermaye yeterliliği ve bankanın kendisini değerlendirme sürecinin bankacılık denetim otoritesi tarafından değerlendirilmesi ve denetlenmesi istenmektedir.
- Basel-I'de yer almayan, Basel uygulamasına ilişkin detaylı bilgilerin kamuya açıklanması zorunluluğu Basel-II'de yer almaktadır.

3. KOBİ (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme)'ler

Tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de ekonominin dinamik ve sürükleyici unsurlarından biri olan ve ülkemizin sosyo-ekonomik gelişimi açısından büyük önem taşıyan KOBİ'ler genel olarak, az

sermaye kullanımı yanında daha çok el emeği ile çalışan, çabuk karar verme yeteneğine sahip, düşük düzeyde yönetim giderleri ile çalışan ve ucuz bir üretim gerçekleştiren iktisadi teşebbüsler olarak nitelendirilebilir (Uludağ, 1990:14). Ülkemizde Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tarafından yapılan tanımlamada KOBİ'ler; "imalat sanayi sektöründe 1-50 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri küçük sanayi işletmelerini, 51-150 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri de orta ölçekli sanayi işletmelerini ifade eder."

Birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de istihdamın ve üretimin büyük bölümünü karşılayan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ'ler) değişime hızlı ve kolay uyum sağlayabilen yapılarıyla ülkemiz ekonomisine çok önemli katkıda bulunmaktadırlar. Türkiye'deki işletmelerin %99,5'i, istihdamın %64'ü, katma değerinin %36'sı KOBİ'lere aittir. KOBİ'lerin ekonomiye olan katkılarını beş ana başlıkta toplamak mümkündür (Pekak vd., 2004:1);

- A) İstihdam yaratılması,
- B) Esneklik sayesinde yeniliklere hızlı uyum,
- C) Girişimciliği teşvik,
- D) Butik üretim sayesinde ürün farklılaşması,
- E) Büyük işletmelere ara malı temini.

3.1. Türkiye'de KOBİ Tanımları:

Ülkemizde üzerinde anlaşılmiş ortak bir KOBİ(Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler) tanımı yoktur. KOBİ'lerle çalışan kurum ve kuruluşlar farklı KOBİ tanımlarından hareket etmektedirler. Bu durum da uygulamada sıkıntılara neden olmaktadır. Türkiye'de yaygın olarak kullanılan KOBİ tanımları aşağıdaki gibidir:

KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) tanımı: 1-150 işçi çalıştıran imalat sanayi işletmeleri

Hazine Müsteşarlığı tanımı: 1-250 işçi çalıştıran imalat, tarım, turizm, sağlık, eğitim, madencilik, yazılım geliştirme sektörlerinde faaliyet gösteren, sabit yatırı

rım tutarı 950.000 YTL'yi aşmayan işletmeler

DİE (Devlet İstatistik Enstitüsü): (Yeni ismi ile Türkiye İstatistik Kurumu TÜİK): Dörtlü bir sınıflandırmayı esas almış ve Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından da kabul gören aşağıdaki dilimleri tespit etmiştir (İraz, 2005:227);

- 1-9 Arası personel çalıştıranlar çok küçük işletme,
- 10-49 arası personel çalıştıranlar küçük işletme,
- 50-99 arası personel çalıştıranlar orta ölçekli işletme,
- 100'den fazla personel çalıştıranlar büyük işletmelerdir.

Dış Ticaret Müsteşarlığı tanımı: 1-200 işçi çalıştıran sabit yatırım tutarı 2.000.000 \$'ı geçmeyen imalat sanayi işletmeleri.

Yapılan tanımlarda, hem bilim adamları ve araştırmacılar arasında, hem de aynı ülkede bulunan çeşitli kurumlar ve

yasalar arasında tam bir görüş birliği yoktur. KOBİ kavramının hukuki olmaktan çok ekonomik bir kavram olması nedeni ile, işletmelerin faaliyet alanları ve kullandıkları üretim tekniklerine bağlı olarak kültürden kültüre, ülkeden ülkeye ve bölgeden bölgeye farklı tanımlamaların yapıldığı görülmektedir (Bulut vd., 2006:151).

Görüldüğü gibi ülkemizdeki çeşitli kurumlar tarafından yapılan tanımlamalarda tam bir uyum yoktur. Tanımlarda özellikle çalıştırılan işçi sayısında farklılıklar dikkat çekmektedir. Buna rağmen kastedilen işletmeler için ortak paydalar esas alınmaktadır.

AB Mevzuatına uyum çalışmaları kapsamında Bakanlar Kurulu'nca kabul edilerek 18 Kasım 2005 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan karar eki, Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin tanımını yapmaktadır. Adı geçen yönetmeliğe göre işletmelerin sınıflandırılmasını gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Çalışan Sayısı	Ölçek	Mali Bilanço Değeri	Yıllık Net Satış Hasılatı (YTL)
0-9	Mikro	1.000.000	1.000.000
10-49	Küçük	5.000.000	5.000.000
50-249	Orta	25.000.000	25.000.000
≥ 250	Büyük	≥ 25.000.000	≥ 25.000.000

Kaynak: Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2007-2013 KOBİ Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2005:5.

3.2. Basel II Standartları'na Göre KOBİ

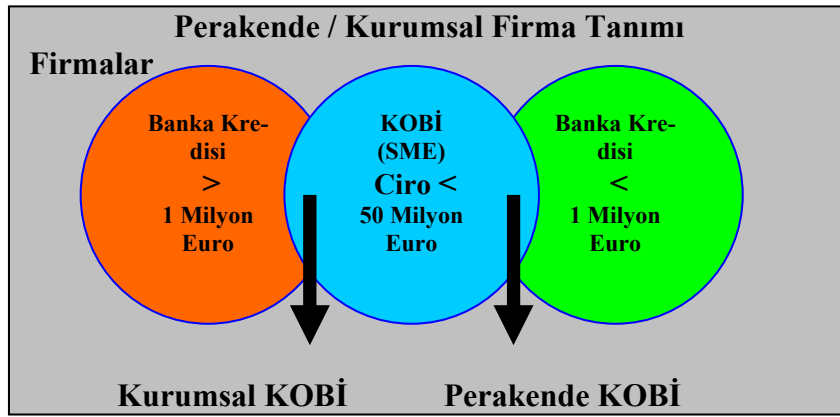
KOBİ sınıfının belirlenmesinde yıllık toplam satış cirosu esas alınacaktır. Ülkemizde şimdiye kadar yapılan KOBİ tanımlarından farklı olarak, Basel-II'de sermaye yeterliliğini belirlemek için kullanılan standart yöntemde SME (Small and Medium Sized Entities) sınıfının sınırları firmaların yıllık toplam satış cirolarına göre belirlenmeye başlanacaktır. Buna göre SME (KOBİ); toplam cirosu 50 milyon Euro'yu geçmeyen firmalar olarak tanımlanmaktadır. KOBİ tanımıyla birlikte "perakende-kurumsal" ayrımı çok ö-

nem kazanmakta olup bir bankadaki toplam kredisi (Nakit + Gayrinakit) 1 Milyon Euro'nun altında kalan KOBİ'ler "perakende portföy" içinde tanımlanmakta, ilgili bankadaki kredi miktarı 1 milyon Euro'nun üstünde olan KOBİ'ler ise "kurumsal portföy" içinde tanımlanmaktadır (Şekil 2) (Pekak vd., 2004:5-6).

Diğer taraftan, birbirleriyle bağlı olan küçük işletmeler veya şahıslar tek bir işletme olarak kabul edilir ve portföydeki bu tarz işletmelere verilen nakdi veya gayrinakdi kredi miktarının perakende kredi portföyünün % 0,2'sini geçmemesi şartı aranır. Ayrıca, bir bankada peraken-

de portföyü içerisinde değerlendirilen bir işletme, kullandığı toplam kredi miktarına bağlı olarak, diğer bir bankada kurumsal portföy içerisinde değerlendirilebilecektir. Daha açık bir ifadeyle; satışları 50 milyon Euro'dan düşük olan bir işletme herhangi bir bankadan 1 milyon Euro'dan daha az kredi kullanırsa "perakende portföyü" içerisinde (Perakende KOBİ) değerlendirilecek ve o portföyün risk ağırlığına tabi

olacakken, başka bir bankadan 1 milyon Euro'nun üzerinde kredi kullanırsa o bankada "kurumsal portföy" çerçevesinde değerlendirilecek ve o portföyün risk ağırlığına tabi olacaktır. Değerlendirmede kullanılacak risk ağırlıkları da bu iki bankanın sermaye yeterliliği için kullandığı yöntemle göre farklı olabilecektir (Pekak vd., 2004:6-7).

Şekil 2. Basel-II'de Perakende / Kurumsal Firma Ayrımı

3.3. KOBİ'lerin Finansal Sorunları

KOBİ'lerde girişimcilik, yöneticilik ve mülkiyet aynı kişide, yani işletme sahibinde toplanmaktadır. Türkiye'deki KOBİ'lerin, aynı zamanda kurucuları ve sahipleri olan müteşebbisler, genellikle mühendis, teknisyen veya usta kökenli kişilerdir. İyi bir üretimi sayılabilecek bu kişiler pazarlama, finansman ve yönetim konusunda aynı derecede başarı gösterememektedirler. Yönetimden kaynaklanan sorunlar finansman, pazarlama gibi faaliyetlere de yansımaktadır.

KOBİ'lerin kuruluş sermayesini, çoğunlukla kendi öz sermayeleri oluşturmaktadır. Banka kredilerinin maliyeti yüksek olduğundan, ya da faizin haram olduğu düşüncesiyle yeterince banka kredisi kullanılmamaktadır. Diğer taraftan, banka kredilerini kullanmada teminat gösterme sorunu da, bu oranın düşük olmasına bir neden olarak gösterilebilir. KOBİ'lerin finansman sorunlarının başında kaynak yetersizliği gelmektedir. KOBİ'ler ihtiyaç duyulan zamanda ve

miktarda uygun şartlarda finansal kaynak bulamamaktadırlar. Yıllardır devam eden yüksek enflasyon ve yüksek faiz işletmeleri reel anlamda küçültmüş ve mali yapısını bozmuştur. Avrupa ve Amerika'daki rakip firmalar % 1-2 enflasyon % 5-6 yıllık faiz maliyetleri ile firmalarımıza karşı büyük rekabet üstünlüğüne sahip olmuşlardır. Firmalarımız finansman güçleri zayıf olduğu için ancak küçük ve kısa vadeli siparişleri karşılayabilmektedir. KOBİ'ler normal dönemlerde düşük faiz ve uygun ödeme koşulları ile kredi temin edebilirken konjonktürel dalgalanma ve genel ekonomik krizlerin olduğu dönemlerde faiz oranlarının yükselmesiyle kredi alma şartları zorlaşmaktadır ¹².

Yüksek enflasyonun sermayeyi eritmesi, KOBİ'lerin sorunlarının başında gelmektedir. Girdi fiyatlarındaki aşırı artışlar maliyetleri yükseltmekte, bunu fiyatlarına yansıtamayan KOBİ'lerin zaten

¹² Bkz: <http://www.igeme.org.tr/tur/bakis/savi%2026/bakis261061.htm> (Erişim tarihi 06.05.2007)

yetersiz olan özsermayeleri zamanla erimekte. KOBİ'lerin ortak özelliklerinden biri olan özkaynak yetersizliği özellikle konjonktürel dalgalanmaların olduğu dönemlerde kendini daha fazla hissettirmektedir. KOBİ'lerin sermaye yapısının zayıflığı başlangıçta işletmelerin kuruluşu sırasında ortaya çıkmakta ve çoğu KOBİ için süreklilik kazandığından sonraki faaliyetlerin tümünü etkilemektedir. Dış kaynakların temininde karşılaşılan güçlükler ile birleştiğinde yeni yatırımların yapılmasını, ileri teknoloji sağlanmasını engellemektedir (Oktay ve Güney, 2002:4).

Kredi temininde en yaygın başvuru yolu banka kredileri olduğu şüphesizdir. Ancak KOBİ'ler bankadan kredi temin etme sürecinde önemli zorlukla karşılaşmaktadırlar. Bunlar arasında, kredinin limiti, maliyeti, bürokrasisi ve belki de en önemlisi yeterince teminat gösterilememesi sayılabilir.

Bankalar, mümkün olduğunca sıfır riskle çalışmak istemeleri nedeniyle bazen talep edilen kredi karşılığında birkaç kat teminat isteyebilmektedirler. Büyük işletmeler talep ettikleri kredi karşılığında varlıklarını teminat olarak gösterebilirken, küçük işletme sahipleri genellikle şahsi mal varlıklarını teminat olarak göstermektedirler. İş hayatının kötü gitmesi sonucunda küçük işletme sahibi tüm varlığını kaybetme riski ile karşılaşmaktadır. Bu durum, küçük işletmelerin kredi yoluyla finansmanda çekimser davranmalarına neden olmaktadır (Müftüoğlu, 1997:59).

Özellikle, enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde işletme sermayesi üzerinde meydana gelen en önemli olumsuz etki sermayenin korunmasının oldukça zorlaşmasıdır. Enflasyon baskısı altındaki bir ekonomide, girdi maliyetleri hızla artmakta ve beraberinde üretim maliyetlerini yükseltmektedir. Enflasyonun işletme sermayesi üzerindeki olumsuz etkisi özellikle sabit yatırımlarda daha da belirgindir. Sabit varlık yatırımları sonucunda belirli bir üretim ve satış kapasitesine ulaşan işletme, enflasyonun etkisiyle aynı işi döndürebilmek için daha büyük bir sermaye sorunu ile karşı karşıya kalmaktadır (Gönenli, 1985:406).

Bir taraftan enflasyonun olumsuz etkileri, diğer taraftan finansman temininde karşılaştıkları sorunlar KOBİ'leri tam bir kıskaca almakta ve konjonktürel dalgalanmaların yaşandığı faizlerin yükseldiği ve satışların durma noktasına geldiği dönemlerde bu kıskaçtan çıkamayan bir çok KOBİ kapısına kilit vurmaya zorunda kalmaktadır. Bu noktada Basel-II uygulamalarının KOBİ'lere etkileri ne yönde olacaktır. Finansal sorunlarının çözümünü kolaylaştıracak mı, yoksa iyice zorlaştıracak mıdır? Çalışmamızın da ana temasını oluşturan bu konuya kısaca değinip, sonuca bağlamak yerinde olacaktır.

4. BASEL-II'nin KOBİ'lere Muhtemel Etkileri

Türkiye'de yıllarca uygulana gelen birçok politika, dünya konjonktüründeki gelişmeler, özellikle küreselleşme akımı, iletişim teknolojilerindeki gelişme, internetin yaygınlaşması ve Avrupa Birliği'ne girme yönündeki çabalardan etkilenerek hızla değişmektedir. Bu değişim gerek sosyal hayatta, gerekse ekonomik ve kültürel hayatta kendisini hissettirmektedir.

Ekonomik hayattaki gelişmeler ise finans sektörünü daha da önemli hale getirmiş ve bu sektörün tüm taraflarının ilgisini çekmeye başlamıştır. Bu gelişmelerin derinden etkilediği bankacılık sektörü bir taraftan yaşanan yoğun rekabetin gerisinde kalmamak diğer taraftan ana faaliyet konusu olan işlemlerinde karşı karşıya kaldığı riskleri minimize etmek için yoğun çaba sarfetmek zorunda kalmıştır.

Bu çerçevede ortaya çıkan Basel Uzlaşıları da bu çabaların bir parçasıdır. Basel uygulamaları finansman sürecinin iki ayağı olan kredi veren ve alan tarafları ilgilendirmekle kalmamakta, meydana getireceği sonuçlar bakımından dolaylı da olsa devleti, dolayısıyla tüm toplumu ilgilendirmektedir. Çünkü kötü yönetim veya yolsuzluklar nedeniyle batan bir bankanın faturası genelde devlete ve topluma ihale edilmektedir.

Basel-II'nin KOBİ'lere verilecek krediler açısından bankaları doğrudan etkileye-

ceği en önemli nokta, kuşkusuz bu kredilere ilişkin sermaye yükümlülüklerindeki değişikliklerdir. KOBİ kredilerinin tabi olduğu risk ağırlıkları Basel-II'de önemli ölçüde değişikliğe uğramıştır. Herhangi bir teminat ya da garantinin olmaması halinde Standart Yaklaşım^{*} perakende nitelikli krediler % 75 standart risk ağırlığına, kurumsal olarak nitelendirilen KOBİ kredileri ise derecelendirilme notlarına bağlı olarak % 0 - % 150 aralığında değişen risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlarda^{**} ise bu risk ağırlıkları bankalar tarafından KOBİ'lere verilen derecelendirme notları dikkate alınarak belirlenmektedir (Yüksel, 2005:27).

Kredi sürecinin tamamlanabilmesi için KOBİ'lerden istenecek teminatlarda da bazı değişiklikler öngörülmektedir. Basel II uygulamalarıyla birlikte bankaların maruz oldukları riskleri daha iyi ölçmeleri beklenmektedir. Risk bazlı fiyatlamayı, bankanın daha çok risk aldığı ürünlerde ve düşük dereceli müşterilerde daha yüksek fiyatlama yapması olarak tanımlamak mümkündür. Kredinin türü, vadesi, tutarı da risk bazlı fiyatlamayı etkileyen diğer unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Risk bazlı fiyatlamada zorlayıcı bir diğer unsur da kullanılacak krediler için firmalardan istenecek teminatlardır. Basel-II kapsamında kabul edilmesi öngörülen teminatlar aşağıda belirtilmiş olup, gerçek müşteri çek ve senetleri ile ortak ve grup şirketi kefaletleri teminat kapsamına alınmamıştır (Pekak vd., 2004:26);

- Nakit para
- Altın
- Ana endeksteki hisse senetleri
- Mevduat veya mevduat sertifikası
- Yatırım fonları
- Borçlanma senetleri – (ratingine göre)

* KOBİ kredilerinin tabi olacağı sermaye yükümlülüğünün, kurumsal portföy için derecelendirme notunu esas alan, perakende portföydeki KOBİ'ler için ise % 75'lik standart risk ağırlığını esas alan yaklaşım.

** Sermaye yükümlülüğünü esas olarak bankalar tarafından müşterilerine verilen derecelendirme notları ile ilişkilendiren yaklaşım.

- Borçlanma senetleri – (rating yoksa; likit ve bankalarca çıkartılmış)
- Ana endeks dışında, fakat düzenlenmiş piyasalarda işlem gören senetler
- Ana endeks dışında, fakat düzenlenmiş piyasalarda işlem gören senetleri de barındıran fonlar

Gerçek müşteri çek ve senetlerinin teminat olarak değerlendirilmemesi, aktiflerinde önemli bir yer tutan ve ciro suretiyle bir çok işini bu vasıta ile halleden KOBİ'ler için bir dezavantaj olarak kabul edilebilir.

Diğer taraftan raporlama standartlarındaki sorunlar, denetim boşluğundan kaynaklanan kayıt dışı çalışılması, kurumsal yönetimdeki zaafırlar ve mali yapılarına ilişkin sorunların, KOBİ'lerin mevcut kredi imkânlarından yararlanmalarını güçleştireceği düşünülmektedir. Bu anlamda Basel-II ile oluşacak yeni dönemin KOBİ'lerin önemli bir kısmı için ciddi yükler getirebileceği ancak, öngörülen şartları sağlayan ve yüksek derecelendirme notuna, düşük temerrüt olasılığına ve Basel-II'de öngörülen teminatlara sahip olanlar açısından bir fırsat olabileceği de düşünülmektedir (Yayla ve Kaya, 2005:17).

Basel-II'nin olası fırsatlarından yararlanmak isteyen KOBİ'ler öncelikli olarak aşağıdaki hususları yerine getirmelidir (Pekak vd., 2004:29);

- Firmaların esas faaliyet konularında çalışması,
- Kayıt dışı ekonominin kayıt içine alınması,
- Faaliyetlerinden doğan risklerini kompanse (hedge) edecek finansal enstrümanların kullanılması,
- KOBİ'lerin Basel II'nin öngördüğü teminat yapısına uyum sağlaması: Firmaların düşük maliyetli kredi kullanmalarına imkan sağlayacaktır.
- KOBİ'lerin sermayelerini güçlendirmeleri: Bağımsız derecelendirme kuruluşlarından ve bankalardan alacakları derecelendirme notlarını yükselterek düşük maliyetli kredi olanakları sağlayacaktır.

- Uluslararası kabul görmüş standartlarda, güvenilir mali tabloların üretilmesi,
- Raporlama, veri tabanı konularında yeni teknolojik yatırımların tamamlanması,
- Kurumsal yönetim kültürünün en üst yöneticiden tüm çalışanlara kadar yerleştirilmesi,
- Risk yönetimi konusunda uzmanlaşmayı sağlamak üzere nitelikli insan kaynağına yatırım yapılması,
- Karar almada her türlü riskin dikate alınmasını sağlayan bir sistemin kurulması: Basel II ile öngörülen değişimlerin KOBİ'lere olan etkilerinin bilinmesi, KOBİ'lerin geleceğe dönük alacakları karar ve uygulamaların daha sağlıklı sonuçlar vermesini sağlayacaktır.

Basel-II'nin öngördüğü şartların temininde bazı yapısal güçlükler olsa bile bu şartların yerine getirilmesi konusunda KOBİ'ler atacakları adımlarla bunları aşip nispi fırsatlardan imkânına sahip olacaklardır.

5. Sonuç ve Öneriler

Basel-II süreciyle birlikte görünen odur ki, KOBİ'ler bir taraftan bazı zorluklarla diğer taraftan göreceli olarak düşük maliyetli kredi imkânlarıyla karşı karşıyadırlar. Basel-II'nin öngördüğü şartları yerine getiren KOBİ'ler, bu şartları taşımayan rakiplerine oranla daha iyi şartlarda finansman imkânları yakalayabileceklerdir. Bunun gerçekleşebilmesi için yukarıda sıraladığımız hususların yerine getirilmesi için zaman zaman kaybetmeden girişimlere başlanması son derece önemlidir.

KOBİ'lerin küçük olması ve sermayelerinin düşük olması her zaman için bir dezavantaj olarak düşünülmemelidir. Küçük oluşun sağladığı esneklik ve değişimlere daha hızlı ayak uydurabilme potansiyeli bir avantaja dönüştürülebilir. Bu anlamda gerekli yönetim ve finansal performansın geliştirilmesi KOBİ'lerin bankalar ve bağımsız derecelendirme kuruluşları tarafından verilecek notlarını yükseltme ve daha düşük maliyetli kredi kullanma imkânını yakalama şanslarını artıracaktır.

Değişimin sonsuz ve sürekli bir olgu olduğu gerçeğinden hareketle, bir an evvel yapısal, yönetsel ve finansal değişimin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Toplam Kalite Yönetimi ve benzeri çağdaş yönetim uygulamalarıyla, şeffaf bir yönetim anlayışıyla teknolojik imkânların mümkün olduğunca kullanılmasıyla gerçekleştirilecek bu değişim yalnızca finansman alanında değil, diğer alanlarda da KOBİ'lere avantajlar sağlayacaktır.

Akademik çevrelerde KOBİ'ler ve finansal sorunlarına ilişkin yapılan her türlü çalışmadan elde edilen verilerin mümkün olduğunca KOBİ sahip ve yöneticilerine ulaştırılmasını sağlayacak mekanizmaların oluşturulmasında yarar vardır. Ayrıca hazırlanacak yabancı kaynaklı projelerde KOBİ'lere ağırlık verilmesi, KOBİ'lerin dünya standartlarını yakalamalarındaki sürecin hızlanmasına katkıda bulunacaktır.

Basel ve benzeri standart uygulamalar, KOBİ sahip ve yöneticilerinin rahatlıkla anlayabileceği yalın ifadelerle donatılmış metinlere dönüştürülmeli ve önemi vurgulanarak KOBİ'lere ulaştırılmalıdır. Bu tarz uygulamalar KOBİ'lerin standartlara uyum sürecini kolaylaştıracaktır.

Türkiye ekonomisinde ve istihdamında son derece büyük bir ağırlığa sahip olan KOBİ'lerin bu süreçte yalnız başına bırakılmaması için Devlet tarafından da gerekli yasal düzenlemelerin yapılarak desteklenmesi, denetlenmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Raporlama standartlarının oluşturulması, şeffaflığın sağlanabilmesi, teknolojik altyapılarının geliştirilmesi, vergi ve bürokrasi yüklerinin azaltılabilmesi için gerek devlet gerekse ilgili kuruluşların işbirliği içerisinde çalışmasında yarar vardır. Dünyadaki gelişmelere ayak uydurabilmek adına atılacak adımlardaki gecikmeler tek pazar haline dönüşen Dünyadaki yüzbinlerce rakip işletmenin gerisinde kalacak KOBİ'ler için yıkım anlamına gelecektir.

Kaynaklar

CANDAN, Hasan – ÖZÜN, Alper (2006). Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II. Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.

(BDDK) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (2005). 10 Soruda Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (Basel-II).

PEKAK, Bürra vd.(2004). Risk Yönetimi ve Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri. Türkiye Bankalar Birliği, Eylül 2004.

GÖNENLİ, Atilla (1985). İşletmelerde Finansal Yönetim. 5.Baskı, İstanbul Üniversitesi Yayın No: 3338, İşletme Fakültesi yayın No: 170, İşletme İktisat Enstitüsü Yayın No: 79, İstanbul.

MÜFTÜOĞLU, Tamer (1997). "Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler", EGS Bank Yayınları, No:6, İstanbul.

OKTAY, Ertan ve **GÜNEY**, Alptekin (2002). "Türkiye'de KOBİ'lerin Finansman Sorunu ve Çözüm Önerileri" 21.Yüzyılda KOBİ'ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu, Doğu Akdeniz Üniversitesi, K.K.T.C.

İRAZ, Rifat (2005). Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve KOBİ'ler. Çizgi Kitabevi, Konya.

(DPT) Devlet Planlama Teşkilatı (2004). KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı

BULUT, Zeki Atıl – **ÖNGÖREN**, Burçin – **ENGİN**, Kemal (2006). "Kobilerde Elektronik Ticaretin Kullanımı". Doğu Üniversitesi Dergisi.

ULUDAĞ, İlhan – **SERİN**, Vildan (1990). Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler. İTO Yayınları, No:1990/25, İstanbul.

HERRING, Richard J. (2004). "The Subordinated Debt Alternative to Basel II". Journal of Financial Stability.

REPULLO, Rafael – **SUAREZ**, Javier (2004). "Loan Pricing Under Basel Capital Requirements". Journal of Financial Intermediation.

RODRIGUEZ, L. Jacobo (2003). "Banking Stability And The Basel Capital Standards". Cato Journal.

YAYLA, Münür – **TÜRKER KAYA**, Yase-min (2005/3). Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, ARD Çalışma Raporları:

YÜKSEL, Ayhan (2005/4). Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Çalışma Raporları.

Elektronik Kaynaklar

International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework

<http://www.bis.org/about/history.htm> (Erişim tarihi: 24.04.2007)

<http://www.bis.org/bcbs/index.htm> (Erişim tarihi: 24.04.2007)

<http://www.igeme.org.tr/tur/bakis/sayi%2026/bakis261061.htm> (Erişim tarihi 06.05.2007)

<http://www.kobifinans.com.tr> (Erişim tarihi: 28.04.2007)

<http://www.riskyonetimi.com> (Erişim tarihi 29.04.2007)

<http://www.vergiportali.com> (Erişim tarihi 07.05.2007)

2007 – 2008 Öğretim Yılı İtibariyle Türkiye'deki Üniversitelerde Görev Yapan Öğretim Elemanları Sayıları	
Profesör	13,494
Doçent	6,867
Yardımcı Doçent	18,074
Öğretim Görevlisi	15,292
Okutman	7,092
Uzman	3,116
Araştırma Görevlisi	34,784
Çevirici	18
Toplam	98,737

Kaynak: ÖSYM web sitesi.